

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

संस्कृतमाध्यमेन पाठ्यक्रमाः

(Syllabi in Sanskrit Medium)

आचार्य (एम.ए.) कार्यक्रमः

(स्नातकोत्तर स्तरीयः)

Acharya (M.A.)

Programme

(PG Level)

सत्यापित
VERIFIED

[Signature]
कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

[Signature]
सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)
B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

आचार्यः (एम.ए.)

कार्यक्रमः

(स्नातकोत्तरस्तरीयः)

M.A. Programme

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविद्यापीठम्
(मानितविश्वविद्यालयः) कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-16
आचार्यपाठ्यक्रमः (सम्मानितः) (M.A.)

विषयः - प्राचीनन्यायवैशेषिकम्

प्रथमसत्रम्

C-1 प्रथमपत्रम्	ग्रन्थनाम - प्रशस्तपादभाष्यम्, प्रशस्तपादाचार्यविरचितम्	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
इकाई	पाठ्यविषयाः - आदितः गुणनिरूपणे विभागप्रकरणान्तो भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.वैशेषिकदर्शनस्य परिचयः 2.प्रशस्तपादाचार्यस्येतिवृत्तम् 3.मङ्गलश्लोकार्थः 4.पदार्थाः 5.पदार्थानां साधर्म्यवैधर्म्यप्रकाशनम् 6.द्रव्याणां साधर्म्यवैधर्म्यनिरूपणम्	16	1
2	1.पृथिवीस्वरूपम् 2.जलस्वरूपम् 3.तेजस्वरूपम् 4.वायुस्वरूपम् 5.सृष्टिसंहारप्रक्रिया	16	1
3	1.आकाशस्वरूपम् 2.कालस्वरूपम् 3.दिक्स्वरूपम् 4.आत्मस्वरूपम् 5.मनोनिरूपणम्	16	1
4	1.गुणानां साधर्म्यवैधर्म्यनिरूपणम् 2.रूपस्वरूपम् 3.रसस्वरूपम् 4.गन्धस्पर्शनिरूपणम् 5.पाकजप्रक्रिया	16	1
5	1. संख्यानिरूपणम् 2.परिमाणस्वरूपम् 3.पृथक्त्वस्वरूपम् 4.संयोगनिरूपणम् 5. विभागनिरूपणम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1 प्रशस्तपादभाष्यम्, श्रीधरभट्टकृता न्यायकन्दलीटीका, सं. सं. वि. वि. वाराणसी, 1977

2 प्रशस्तपादभाष्यम्, सम्पादकः डा. श्रीनिवासशास्त्री, इण्डोविजन प्रा. लि. प्रकाशनम्, गाजियाबादः, 1984

विश्वविद्यालयः

[Handwritten signature]

28/3/18

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

2

C-2 द्वितीयपत्रम्	ग्रन्थनाम - न्यायमञ्जरी, आचार्यजयन्तभट्टविरचिता	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- आरम्भतः प्रमाणाविभागाक्षेपपर्यन्तम्।	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.न्यायदर्शनस्य परिचयः 2.आचार्यजयन्तभट्टस्येतिवृत्तम् 3.मङ्गलाचरणम् 4.ग्रन्थावतरणश्लोकाः 5.शास्त्राध्ययनस्य प्रयोजनम् 6.शास्त्रविभाजनम् 7. वेदाङ्गानि मीमांसा च	16	1
2	1.न्यायविस्तरशब्दार्थाः 2.न्यायशास्त्रस्य विद्यास्थानत्वम् 3.चतुर्दशविद्यास्थानानि 4.शास्त्रारम्भस्य प्रयोजनम् 5.शास्त्राधिकारी 6.न्यायस्यादिमसूत्रं तत्प्रयोजनञ्च 7.शास्त्रप्रवृत्तिः 8.आदिवाक्यस्य उपादेयता	16	1
3	1.अनुबन्धचतुष्टयम् 2.पदार्थोद्देशः 3.प्रथमसूत्रस्य समासविचारः 4.तत्त्वस्वरूपम् 5.पदार्थतत्त्वज्ञानान्त्रिःश्रेयसम् 6.संशयादिपदार्थानां पृथगुनिर्वचनत्वे 7.युक्तिप्रदर्शनम्	16	1
4	1.प्रमाणलक्षणविचारः 2.सामग्री प्रमाणमिति पक्षोपस्थापनम् 3.सामग्रीस्वरूप विचारः 4.बौद्धसम्मतप्रमाणस्वरूपनिराकरणम् 5.कारकपदार्थविचारः 6.धात्वर्थविचारः	16	1
5	1.प्रामाण्यपदार्थविचारः 2.प्रामाण्यविषये धर्मकीर्तितोपस्थापनं तन्निराकरणञ्च 3.सांख्याभिमतप्रमाणलक्षणं तन्निराकरणञ्च 4.प्रमाणसंख्याविषये न्यायसिद्धान्तः	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

- 1 न्यायमञ्जरी, पं चन्द्रधरकृता ग्रन्थिभङ्गटीका, सम्पादकः पं, गौरीनाथशास्त्री, सं. सं. वि. वि. वाराणसी, 1982
- 2 न्यायमञ्जरी, पं. सूर्यनारायणशुक्लकृता विवरणव्याख्या, चौखम्बा सं. सीरीज वाराणसी, 1971
- 3 न्यायमञ्जरी, डा. सिद्धेश्वर भट्टशशिप्रभां कुमार की हिन्दी टीका, विद्याविधि प्रकाशनम्, देहली.
- 4 न्यायमञ्जरी (प्रथमो भागः), के, ए, वरदराजाचार्यकृता न्यायसौरभाष्यसंस्कृतटीका, प्राच्यविद्यासंशोधनालयः, मैसूर, 1969
- 5 न्यायमञ्जरी, eng. Tr. By j. bhattacharya, vol 1, delhi, 1978
- 6 न्यायमञ्जरी, eng. Tr. By v. n. jha, vol 1, delhi, 1995

विष्णु महाराज

Ahs

Et

20/3/18

32

(3)

ग्रन्थनाम - भासर्वज्ञप्रणीतः न्यायसारः, वासुदेवसूक्तितपदपञ्चिकासहितः तृतीये	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईव पाठ्यविषयाः - "आदितः सोऽयं परमो न्यायः" वाक्यान्तोभागः	100	6
	अङ्काः	क्रेडिट
1कः 2.प्रमाणलक्षणम् 3.संशयः 4.विपर्ययः 5.त्रिविधं प्रमाणम्	16	1
2म् 2.प्रत्यक्षभेदः 3.अयोगिप्रत्यक्षम् 4.सन्निकर्षः 5.योगिप्रत्यक्षम् कम् 7.निर्विकल्पकम्	16	1
आणलक्षणम् 2.अविनाभावः 3.अविनाभावभेदः 4.लिङ्गलक्षणं तद्भेदश्च नं परार्थानुमानञ्च	16	1
4निम् 2.पञ्चरूपप्रदर्शनम् 3.अन्वयव्यतिरेक्यादिनां स्वरूपप्रतिपादनम्	16	1
5स्वरूपम् 2.हेत्वाभासभेदाः तत्स्वरूपञ्च 3.उपनयनिगमनयोः स्वरूपम् 4. म्	16	1
6परीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् द्विसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या तसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च : (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, =04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भः

1 न्यायः), सम्पादकः स्वामी योगीन्द्रः, उदासीन सं. महाविद्यालयः वाराणसी, 1968

2 पदपरिः, संशोधनकर्ता साम्बशिवशास्त्री, अनन्तरायसंस्कृतग्रन्थमाला, पुणे

विश्वनाथ

he : 28/3/18

R

R

R

R

गुणावतरण

C-4 चतुर्थपत्रम्	ग्रन्थनाम - व्याप्तिपञ्चकम्, माथुरीसहितम्, महामहोपाध्यायमथुरा	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः- "प्रथमलक्षणान्तम्"	100	6
1	1. अनुमानप्रामाण्यव्यवस्था 2. ग्रन्थकारस्य मतम् 3. केचित्तु मतम् 4. समासप्रकारः 5. वृत्तित्वसामान्याभावः	16	1
2	1. हेतुतावच्छेदकसम्बन्धनिवेशप्रयोजनम् 2. साध्याभावपदार्थविमर्शः साध्याभावाधिकरणत्वनिवेशप्रयोजनम् 4. अन्योन्याभावात्यन्ताभावपद	16	1
3	1. प्रतियोगितापदार्थविचारः 2. निरवच्छिन्नाधिकरणत्वनिवेशप्रयोजनम्	16	1
4	1. अन्योन्याभावस्य व्याप्यवृत्तित्वपक्षः 2. सत्तावान् जातेरित्यत्र अव्यय	16	1
5	1. अन्येतुमतम् 2. केचित्तुमतम् 3. प्रथमलक्षणस्य सारः 4. मथुराशास्त्र	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	20	1

सन्दर्भग्रन्थः

- 1 व्याप्तिपञ्चकरहस्यम्, पं. शिवदत्तमिश्रकृता गङ्गानिर्झरिणीटीका, चौखम्बा सं.
- 2 व्याप्तिपञ्चकम्, वामाचरणभट्टाचार्यकृता विवृतिटिका, मास्टरखेलाडीलालः वा
- 3 व्याप्तिसप्तसारः, प्रो. पीयूषकान्तदीक्षितविरचितः (मूल- भूमिका सहितः) (चिदाधारी-नागदीशी- तत्त्वालोक- टिप्पणीसहितः), नागप्रकाशनम्, दिल्ली, 1997
- 4 माथुरी पञ्च-लक्षणी, प्रो. बदरीनाथशुक्ल की हिन्दी व्याख्या, सञ्स्थान हिन्दी
- 5 nyaya nyaya system of logic by d. c. guha, moti lal banar.

महामहोपाध्याय

Ahe

Plus

Q

2/2

C-5 पञ्चमपत्रम्	(वैकल्पिकशास्त्रीयविषयः) ग्रन्थनाम- सिद्धान्तलक्षणम्, जागदीशीसहितम् "महामहोपाध्यायजगदीशतर्कालङ्कारविरचितम्"	पूर्णाङ्कः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः - आरम्भतः "भवति चैवमन्योन्याभावोऽपि प्रतियोग्यसमानाधिकरण" इति दीधित्यन्तो भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.मणिलक्षणविचारः 2.नञ्व्यत्यासस्य प्रयोजनम् 3.अनवच्छेदकत्वानुसरणे बीजम् दीधितिलक्षणविचारः 4.दण्ड्यादौ साध्ये इति दीधितिग्रन्थविचारः	16	1
2	1.यद्रूपविशिष्टस्य फलम् 2.'सामानाधिकरण्यव्यक्तीनां भेदेऽपि' इतिदीधितिग्रन्थविचारः 3. प्राच्यनव्यदिशाप्रतियोग्यसमानाधिकरण- दलप्रयोजन प्रदर्शनम्	16	1
3	1.'न च यो यदीय' इत्यादि दीधितिग्रन्थविचारः 2.'अयं संयोगसामान्याभाववान्' इत्यादिदीधितिग्रन्थविवरणम् 3.'न च प्रतियोग्यनवच्छेदकतयैव' दीधितिग्रन्थविवेकः	16	1
4	1.नवीनास्तूपत्तिकालावच्छेदेन घटादौ गुणस्य' इत्यादिदीधितिग्रन्थविचारः 2.'नोपादेयञ्च सर्वथैव व्याप्यवृत्तिसाध्यके' इत्यादिदीधितिग्रन्थविचारः 3.प्रतियोग्यसमानाधिकरण्यं च इत्यादि दीधितिग्रन्थः	16	1
5	1. अत्यन्तपदञ्चेत्यादि दीधितिग्रन्थादारभ्य भवति चैवमन्योन्याभावेति दीधित्यन्तो भागः 2. जगदीशतर्कालङ्कारस्य परिचयः	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

- 1 सिद्धान्तलक्षणम्, पं. शिवदत्तमिश्रकृता गंगाटीका, चौखम्बाविद्याभवनम्, वाराणसी।
- 2 सिद्धान्तलक्षणम्, पं. वामाचरणभट्टाचार्यकृता विवृतिटिका, मास्टरखेलाडीलालः, वाणीविलासप्रकाशनम्, वाराणसी, 1988, 1984
- 3 सिद्धान्तलक्षणम्, श्री दत्तात्रेयशास्त्री भोगलेकृता, लक्ष्मी एवं दिव्याटीका, चौखम्बासंस्कृतसीरीज कारणी संस्कृत ग्रन्थमाला 204
- 4 सिद्धान्तलक्षणम्, सम्पा. डा. किशोरनाथशास्त्री सुबोधिनीटीका, गंगानाथ झा रा. सं. वि. प्रयागः
- 5 सिद्धान्तलक्षणतत्त्वालोकप्रकाशः, पं. खड्गनाथमिश्रः सम्पा, श्रीकृष्णशर्मा, सजस्थानविश्वविद्यालः, जयपुरम् 1996

विद्यया प्रदीपितः

Handwritten signatures and marks are present below the text, including a large signature on the left and several smaller ones on the right.

C-5 पञ्चमपत्रम्	(वैकल्पिकचयनितशास्त्रीयविषयः) न्यायवैशेषिकशास्त्रप्रतिपादिततत्त्वानां परिचयः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः - न्यायप्रतिपादिततत्त्वविचारः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.मङ्गलवादः 2.ईश्वरसिद्धिः 3.पदार्थस्वरूपम् 4.शक्तिसादृश्यपदार्थयोः पदार्थान्तरत्वनिराकरणम् 5.द्रव्यम्, द्रव्यत्वजातिसिद्धिः 6.तमसो द्रव्यान्तरत्वनिराकरणम्	16	1
2	1. न्याये प्रमेयः 2.न्यायदर्शने पदार्थाः 3.गुणः 4.कर्म 5.सामान्यम् 6.विशेषः	16	1
3	1.समवायः 2.अभावः 3.अभावस्याधिकरणस्वरूपत्वनिराकरणम्	16	1
4	1.पदार्थसाधर्म्यवैधर्म्यनिरूपणम् 2.कारणस्वरूपम् 3.कारणभेदाः	16	1
5	1.अन्यथासिद्धिः 2.द्रव्यसाधर्म्यवैधर्म्यनिरूपणम् 3.कस्मिन् द्रव्ये के गुणाः सन्तीत्यस्य निर्वचनम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचया अंकाः 05 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अंकाः 05 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.) अंकाः 05	20	1

सहायकग्रन्थाः-

- 1 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथपञ्चाननभट्टाचार्यः, अनु. पं. गजाननशास्त्री, चौखम्पा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1980
- 2 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथः, सम्पा. श्रीकृष्णवल्लभाचार्यः, (किरणावलीटीका) चौखम्पा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी
- 3 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, चौखम्पा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1973
- 4 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, अनु. बदरीनाथशुक्लः, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी, 1976
- 5 तर्कभाषा - डा. एस. आर. अय्यरः, (आंग्लभाषा), चौखम्पा ओरियण्टल, वाराणसी, 1979
- 6 तर्कसंग्रहः 'दीपिकासहितः'- अन्नम्पट्टः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, 1971
- 7 तर्कसंग्रहः 'न्यायबोधिनी'- गोवर्धनाचार्यः, चौखम्पा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1974

आचार्यप्रथमवर्षः (नव्यन्यायः) पूर्णाङ्कः - 100
प्रथमसत्रम्, यस्तपनम्
संगणकविज्ञानम्

श्री कृष्णवल्लभा

Shree

Shree

Shree

30/2

Shree

Shree

Shree

द्वितीयसत्रम्

C-7	ग्रन्थनाम - प्रशस्तपादभाष्यम्, प्रशस्तपादाचार्यविरचितम्	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
सप्तमपत्रम्		100	6
ईकाई	पाठ्यविषयाः 'गुणनिरूपणे परत्वनिरूपणादारभ्य समवायनिरूपणान्तो भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.परत्वापरत्वबुद्धिनिरूपणम् 2.बुद्धिस्वरूपम् 3.अविद्यासंशयस्वरूपम् 4.विपर्ययस्वरूपम् 5.अनध्यवसायस्वरूपम् 6.स्वप्नस्वरूपम्	16	1
2	1.विद्या-प्रत्यक्षस्वरूपम् 2.अनुमानस्वरूपम् 3.अनुमानभेदप्रदर्शनम् 4.शब्दादिप्रमाणस्य अनुमानान्तर्गतत्वसाधनम् 5.परार्थानुमानम्	16	1
3	1.हेत्वाभासाः 2.निर्णयस्वरूपम् 3.स्मृतिः 4.सिद्धदर्शनम् 5.सुखम्	16	1
4	1.दुःखम् 2.इच्छा 3.द्वेषः 4.प्रयत्नः 5.गुणत्वद्रवत्वयोः स्वरूपम् 6. स्नेहः 7.संस्काराः 8.धर्मः 9. अधर्मस्वरूपम्	16	1
5	1.बन्धमोक्षौ 2.शब्दस्वरूपम् 3.कर्मपदार्थनिरूपणम् 4.सामान्यपदार्थनिरूपणम् 5. विशेषपदार्थनिरूपणम् 6.समवायपदार्थनिरूपणम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1 प्रशस्तपादभाष्यम्, श्रीधरभट्टकृता न्यायकन्दलीटीका, सं. सं. वि. वि. वाराणसी, 1977

2 प्रशस्तपादभाष्यम्, सम्पादकः डा. श्रीनिवासशास्त्री, इण्डोविजन प्रा. लि. प्रकाशनम्, गाजियाबादः, 1984

विश्वनाथ

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

C-8 अष्टमपत्रम्	ग्रन्थनाम - न्यायमञ्जरी, आचार्यजयन्तभट्टविरचिता	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः 'बौद्धाभिमप्रमाणद्वैविध्यनिरूपणादारभ्य सम्भवैतिह्योर्मानन्तरत्वनिरासन्तो भागः '	अङ्काः	क्रेडिट
1	1. बौद्धाभिमप्रमाणद्वैविध्यनिरूपणं तत्रिकाकरणञ्च 2. विषयवैविध्यसाधकानुमानखण्डनम् 3. सांख्यसम्मतप्रमाणत्रैविध्यनिराकरणम् 4. प्रमाणसंप्लवः 5. बौद्धमतानुसारमनुमानोपपादनं तत्रिकाकरणञ्च 6. अनुमाने प्रमाणसंप्लवस्य दुर्वारता 7. प्रमाणसंप्लवे सिद्धान्तपक्षः 8. प्रमाणसंप्लवस्य उपसंहारः	16	1
2	1. चतुर्विधातिरिक्तप्रमाणसंख्यापरीक्षा 2. अर्थापत्तेः प्रमाणान्तरत्वसाधनम् 3. श्रुतार्थापत्तिः 4. अर्थापत्तेः प्रमाणान्तरत्वनिराकरणम् 5. शक्तेः पदार्थान्तरत्वनिराकरणम्	16	1
3	1. अर्थापत्तिविषये प्राभाकरमतम् 2. प्राभाकरमतखण्डनम् 3. अन्वेषां मतखण्डनम् 4. प्राभाकरप्रतिपादितश्रुतार्थापत्तिनिराकरणम् 5. आलङ्कारिकमतोपस्थापनं तत्रिकाकरणञ्च	16	1
4	1. अनुपलब्धे प्रमाणान्तरत्वसाधनम् 2. अभावस्य इन्द्रियग्राह्यत्वनिराकरणम् 3. अभावस्य अनुमेयत्वनिराकरणम् 4. अभावस्य प्रमाणान्तरत्वनिराकरणे सिद्धान्तपक्षोपस्थापनम् 5. अभावस्य चाक्षुषत्वप्रदर्शनम् 7. अभावप्रत्यक्षत्वप्रतिपादनम्	16	1
5	1. सन्निकर्षस्यावश्यकता 2. अभावस्यानुमेयत्वनिराकरणम् 3. बौद्धाभिमतनिराकरणोपक्रमः 4. परिणामवादीमतेऽभावस्वरूपनिराकरणम् 5. भावाभावयोः पार्थक्यम् 6. सम्भवैतिह्ययोः प्रमाणान्तरत्वनिराकरण- प्रकारः	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः 05 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अंकाः 05 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.) अंकाः 05	20	1

सन्दर्भग्रन्थः

1. न्यायमञ्जरी, पं चन्द्रधरकृता ग्रन्थिभङ्गिटीका, सम्पादकः पं, गौरीनाथशास्त्री, सं. सं. वि. वि. वाराणसी, 1982
2. न्यायमञ्जरी, पं. सूर्यनारायणशुक्लकृता विवरणव्याख्या, चौखम्बा सं. सोरोज वाराणसी, 1971
3. न्यायमञ्जरी, डा. सिद्धेश्वर भट्टशाशिप्रभा कुमार की हिन्दी टीका, विद्याविधि प्रकाशनम्, देहली,
4. न्यायमञ्जरी (प्रथमो भागः), के, ए, वरदराजाचार्यकृता न्यायसौरभाष्यसंस्कृतटीका, प्राच्यविद्यासंशोधनालयः, मैसूर, 1969
5. न्यायमञ्जरी, eng. Tr. By j. bhattacharya, vol 1, delhi, 1978
6. न्यायमञ्जरी, eng. Tr. By. v. n. jha, vol 1, delhi, 1995

विद्यया म ह्यमम

Alhe

Plus

AT

AT

AT

20/2

R

C-9 नवमपत्रम्	ग्रन्थनाम - भासर्वज्ञप्रणीतः न्यायसारः, वासुदेवसरिकृतपदपञ्चिकासहितः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः - कथालक्षणतः ग्रन्थसमाप्तिपर्यन्तोभागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.कथाप्रस्तावः 2.कथाभेदाः 3.फलभेदाः 4.जातिः 5.जातिभेदाः 6.निग्रहस्थानम् 7. निग्रहस्थानभेदाः	16	1
2	1.आगमलक्षणम् 2.आगमभेदाः 3.आगमप्रामाण्यम् 4.आगमस्यनित्यत्वादिनिरासः 5. त्रोगण्येव प्रमाणानि	16	1
3	1.उपमानस्य शब्देऽन्तर्भावः 2.अर्थापत्तेरनुमानेऽन्तर्भावः 3.सम्भवस्यानुमानेऽन्तर्भावः 4. अभावस्य त्रिष्वन्तर्भावः 5.ऐतिह्यचेष्टयोः आगमेऽन्तर्भावः	16	1
4	1.प्रमेयविचारः 2.आत्मविचारः 3.परमात्म-जीवात्मनोः स्वरूपनिरूपणम् 4. इन्द्रियशरीरयोः आत्मत्वनिरासः	16	1
5	1.जीवात्मनः नित्यत्वं व्यापकत्वञ्च प्रतिपादनम् 2.आत्मोपासनतत्साधनानि 3. यमनियमादिनिरूपणम् 4.शिवज्ञानस्य मोक्षहेतुत्वप्रतिपादनम् 5.मोक्षविचारः	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1. न्यायसारः (भूषणसहितः), सम्पादकः स्वामी योगीन्द्रः, उदासीन सं. महाविद्यालयः वाराणसी, 1968
2. पदपञ्चिका, वासुदेवसूरिः, संशोधनकर्ता साम्बशिवशास्त्री, अनन्तरायसंस्कृतग्रन्थमाला, पुणे

विद्यार्थी

Ake

Ake

Ake

32

C-10 दशमपत्रम्	ग्रन्थनाम- व्याप्तपञ्चकम्, माथुरीसहितम्, महामहोपाध्यायमथुरानाथतर्कवागीशविरचितम्।	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः द्वितीयलक्षणतो पञ्चमलक्षणपर्यन्तो भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.द्वितीयलक्षणविचारः	16	1
2	1.तृतीयलक्षणविचारः	16	1
3	1.चतुर्थलक्षणविचारः	16	1
4	1.पञ्चमलक्षणविचारः	16	1
5	1.केवलान्वयिन्यभावादिति	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः,)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	16 -1 1

सन्दर्भग्रन्थः

1. व्याप्तपञ्चकरहस्यम्, पं. शिवदत्तमिश्रकृता गङ्गानिर्झरिणीटीका, चौखम्बा सं. संस्थानम्, वाराणसी, 1984
2. व्याप्तपञ्चकम्, वामाचरणभट्टाचार्यकृता विवृतिटिका, मास्टरखेलाडीलालः वाराणसी, 1988
3. व्याप्तिसप्तसारः, प्रो. पीयूषकान्तदीक्षितविरचितः (मूल- भूमिका सहितः) (चिन्तामणि- माथुरी- दीधिति- गादाधारी- जागदीशी- तत्त्वालोक- टिप्पणीसहितः), नागप्रकाशनम्, दिल्ली, 1997
4. माथुरी पञ्च-लक्षणौ, प्रो. बदरीनाथशुक्ल की हिन्दी व्याख्या, राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, जयपुर, 1984
5. Navya nyaya system of logic by d. c. guha, moti lal banarsi das, Varanasi

विश्वनाथ

अ.के.

अ.के.

अ.के.

अ.के.

अ.के.

अ.के.

अ.के.

C-11 एकादशपत्रम्	(वैकल्पिकशास्त्रीयविषयः) ग्रन्थनाम - सिद्धान्तलक्षणम्, जागदीशीसहितम् "महामहोपाध्यायजगदीशतर्कालङ्कारविरचितम्"	पूर्णाङ्कः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः "तद्विशिष्टस्य च हेत्वधिकरणवृत्तित्वं वाच्यम्" इत्यादिदीधितिग्रन्थादारभ्य समाप्तिपर्यन्तम्	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.'तद्वृत्तिभिन्नत्वं तु नार्थः' इत्यादिदीधितिग्रन्थविचारः 2.प्रतियोग्यसमानाधिकरणपदस्य त्रिविधार्थनिराकरणप्रकारचिन्तनम् 3.'अत्र च ग्राह्यसमानाधिकरण्ये' इत्यादिदीधितिग्रन्थविचारः	16	1
2	1.'यद्वा' कल्पविचारः 2.'अत एव गोत्वत्वग्रह' इत्यादिदीधितिग्रन्थविचारः 3.'नन्वष्टद्रव्यातिरिक्तद्रव्य' इत्यादिदीधितिग्रन्थविवेकः	16	1
3	1.'न च तादृशसम्बन्धेन' इत्यादिदीधितिग्रन्थविमर्शः 2.'समवायेन जातं साध्यत्वे मेयत्वादावतिव्यपि' इति दीधितिग्रन्थव्याख्या	16	1
4	1.'मैवम्, साध्यतावच्छेदकसम्बन्धसामान्ये' इति दीधितिग्रन्थव्याख्या 2.'स्वरूपसम्बन्धेन गमनादेवृत्तिमत्त्वे तु' इत्यादिदीधितिग्रन्थव्याख्या	16	1
5	1.'समवायसम्बन्धेन' इत्यादिदीधितिग्रन्थमारभ्य समाप्त्यन्तो भागः	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः 05 3.शिक्षणप्रोत्तसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अंकाः 05 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.) अंकाः 05	20	1

सन्दर्भग्रन्थः

- 1 सिद्धान्तलक्षणम्, पं. शिवदत्तमिश्रकृता गंगाटीका, चौखम्बाविद्याभवनम्, वाराणसी।
- 2 सिद्धान्तलक्षणम्, पं. वामाचरणभट्टाचार्यकृता विवृतिटिका, मास्टरखेलाड्डीलालः, वाणीविलासप्रकाशनम्, वाराणसी, 1988, 1984
- 3 सिद्धान्तलक्षणम्, श्री दत्तात्रेयशास्त्री भोगलेकृता, लक्ष्मी एवं दिव्याटीका, चौखम्बासंस्कृतसीरीज काशी संस्कृत ग्रन्थमाला 204
- 4 सिद्धान्तलक्षणम्, सम्पा. डा. किशोरनाथझाकृता सुबोधिनीटीका, गंगानाथ झा रा. सं. वि. प्रयागः
- 5 सिद्धान्तलक्षणतत्त्वालोकप्रकाशः, पं. खड्गनाथमिश्रः सम्पा, श्रीकृष्णशर्मा, राजस्थानविश्वविद्यालयः, जयपुरम् 1996

शिवदत्तमिश्र

Shi

Shi

Shi

Shi

Shi

Shi

32

C-11 एकादशपत्रम्	(वैकल्पिकचयनितशास्त्रीयविषयः) न्यायशास्त्रीयतत्त्वविमर्शः	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः न्यायशास्त्रीयतत्त्वविमर्शः	100	6
1	1.पृथिवीनिरूपणम् 2.अवयविसिद्धिप्रकारः 3.परमाणुसद्भावे प्रमाणप्रदर्शनम् 4. जलनिरूपणम् 5.तेजोनिरूपणम्	अङ्काः 16	क्रेडिट 1
2	1.वायुनिरूपणम् 2.आकाशनिरूपणम् 3.कालनिरूपणम् 4.दिङ्निरूपणम्	16	1
3	1.आत्मनिरूपणम् 1.1.चार्वाकमतम् 1.2.बौद्धमतम् 1.3.वेदान्तमतम् 1.4.सांख्यमतम् 1.5.स्वसिद्धान्तः	16	1
4	1.बुद्धिनिरूपणम् 2.जन्यप्रत्यक्षम् 3.द्रव्यप्रत्यक्षकारणप्रदर्शनम् 4.सन्निकर्षः	16	1
5	1.लौकिकसन्निकर्षः तद्देशच 2.अलौकिकसन्निकर्षः तद्देशच	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सहायकग्रन्थाः-

- 1 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथपञ्चाननभट्टाचार्यः, अनु. पं. गजाननशास्त्री, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1980
- 2 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथः, सम्पा. श्रीकृष्णवल्लभाचार्यः, (किरणावलीटीका) चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी
- 3 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1973
- 4 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, अनु. बदरीनाथशुक्लः, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी, 1976
- 5 तर्कभाषा - डा. एस. आर. अय्यरः, (आंग्लभाषा), चौखम्भा ओरियण्टल, वासणसी, 1979
- 6 तर्कसंग्रहः 'दीपिकासहितः'- अन्नम्भट्टः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, 1971
- 7 तर्कसंग्रहः 'न्यायबोधिनी'- गोवर्धनाचार्यः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1974
8. ५. ① ३ ३३७२
- 9.

विद्वान्प्रोफेसर

The

Hus

32

32

32

32

32

तृतीयसत्रम्

C-12 द्वादशपत्रम्	ग्रन्थनाम- द्रव्यकिरणावली, उदयनाचार्यविरचिता	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- आदितः पदार्थोद्देशप्रकरणान्ता	अङ्काः	क्रेडिट
1	1. उदयनाचार्योक्तमङ्गलश्लोकस्य व्याख्या 2. प्रशस्तपादाचार्योक्तमङ्गलश्लोकस्य व्याख्या 3. मङ्गलफलविचारः 4. ईश्वरस्य जगत्कारणत्वविचारः 5. पदार्थधर्मसंग्रहशब्दार्थविचारः 6. अभावस्तु स्वरूपवानित्यत्र युक्तिप्रदर्शनम् 7. निःश्रेयसस्वरूपम्	16	1
2	1. अपवर्गविषये नैकमतोपस्थापनम् 2. अपवर्गविषये सांख्यमतोपस्थापनम् 3. वेदान्तिमतविचारः 4. कौमारिलमतोपस्थापनम् 5. संसारपदार्थविचारः 6. दुःखसन्तानोच्छेदे प्रमाणप्रदर्शनम्	16	1
3	1. सर्वमुक्तिपक्षनिराकरणम् 2. तत्त्वज्ञानस्य मोक्षसाधनत्वप्रतिपादनम् 3. नवद्रव्यप्रतिपादनम् 4. तमसो द्रव्यान्तरत्वनिराकरणप्रकारचिन्तनम्	16	1
4	1. गुणविभागप्रदर्शनम् 2. कार्यविभागप्रकरणम् 3. सामान्यविभागप्रकरणम् 4. सत्ताजातिसिद्धिप्रकारप्रदर्शनम्	16	1
5	1. विशेषपदार्थनिरूपणम् 2. समावायस्वरूपनिर्वचनम् 3. शक्तिसादृश्यादीनां पदार्थान्तरत्वनिराकरणम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1. द्रव्यकिरणावली, म.म. शिवचन्द्रसार्वभौमकृता संस्कृतव्याख्या, एशियाटिकसोसायटी, कोलकाता, 1989

2. द्रव्यकिरणावली, सम्पादको हिन्दीभाषानुवादकश्च पं. गौरीनाथशास्त्री, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, 1980

शिवचन्द्रसार्वभौमकृता

शिव

शिव

शिव

शिव

शिव

शिव

शिव

C-13 त्रयोदशपत्रम्	ग्रन्थनाम-वैशेषिकसूत्रोपस्कारः, शङ्करमिश्रविरचितः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः प्रथमाध्यायतः तृतीयाध्यायपर्यन्तो भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.मङ्गलवादः 2.धर्मलक्षणम् 3.वेदप्रामाण्यनिरूपणम् 4.द्रव्योद्देश-विभागप्रदर्शनम् 5.गुणोद्देश-विभागप्रदर्शनम् 6.कर्माद्देश-विभागप्रदर्शनम् 7.द्रव्यगुणकर्मणां साधर्म्यप्रदर्शनम् 8.द्रव्यगुणयोः साधर्म्यम् 9.द्रव्यलक्षणम् 10.गुणलक्षणम् 11. कर्मलक्षणम्	16	1
2	1.समवायिकारणनिरूपणम् 2.असमवायिकारणनिरूपणम् 3.कार्यकारणभावव्यवस्थापनम् 4.सत्कार्यवादखण्डनम् 5.सामान्यनिरूपणम् 6.द्रव्यादित्रिकवृत्तिसत्तायाः सामान्यपदमात्रवाच्यत्वोपपादनम् 7.द्रव्यत्वजातिसाधनम् 8.सत्ताजातिसिद्धिप्रकारप्रदर्शनम् 9.द्रव्यादित्रयवृत्तिसत्तायाम् आश्रयभेदभिन्नत्वनिराकरणम्	16	1
3	1.पृथिवीनिरूपणम् 2.गन्धस्य पृथिवीविशेषगुणत्वोपपादनम् 3.जलनिरूपणम् 4. जलत्वजातिसिद्धिप्रकारप्रदर्शनम् 5.तेजोनिरूपणम् 6.वायुनिरूपणम् 7. आकाशादिपञ्चद्रव्येषु रूपरसगन्धस्पर्शाणामभावोपपादनम् 8.सुवर्णस्य तैजसत्वोपपादनम् 9.वायुसाधकानुमाननिरूपणम् 10.वायोः प्रत्यक्षत्वखण्डनम् 11. परमाणुवायुसिद्धिप्रकारप्रदर्शनम् 12.परमाणुसाधनम्	16	1
4	1.ईश्वरसाधकानुमाननिरूपणम् 2.आकाशस्य शब्दहेतुकत्वमिति सोपपत्तिकप्रतिपादनम् 3.गन्धादेः स्वाभाविकत्वौपाधिकत्वव्यवस्थापनम् 4.कालसाधकानुमानप्रदर्शनम् 5. दिक्-साधकानुमानप्रकारप्रदर्शनम् 6.दिशि नित्यत्व-द्रव्यत्वोपपादनम् 7.संशयलक्षणम् 8.शब्दलक्षणम् 9.स्फोटवादनिराकरणम् 10. शब्दानित्यत्वसाधनानुमानम्	16	1
5	1.इन्द्रियग्राह्यविषयाणां आत्मपरीक्षोपयोगप्रदर्शनम् 2.हेतुस्वरूपनिरूपणम् 3.हेतुत्वे व्याप्तिपूर्वकत्वव्यवस्थापनम् 4.व्याप्तिवादः 5.उपाधिस्वरूपनिरूपणम् 6. हेत्वाभासस्वरूपनिरूपणम् 7.आत्मसाधनहेतुनिर्दोषत्वप्रतिपादनम् 8. परमसाधकानुमानप्रकारप्रदर्शनम् 9.मनःसाधकानुमाननिरूपणम् 10. मनसोऽणुत्वव्यवस्थापनम् 11.आत्मसाधकानुमानप्रकारप्रदर्शनम् 12.आत्मनि- द्रव्यत्व-नित्यत्वयोः प्रतिपादनम् 13.आत्मनः प्रत्यक्षत्वोपपादनम् 14. आत्मनानात्वसिद्धान्तविवेचनम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1 वैशेषिकसूत्रोपस्कारः, 'प्रकाशिका' हिन्दीव्याख्या पृं दुर्गाडराजशास्त्री, चौखम्बा संस्कृतसंस्थानम्, 2002

विश्वनाथ

C-14 चतुर्दशपत्रम्	ग्रन्थनाम-न्यायवार्तिकम्, श्रीभारद्वाजोद्घोतकरप्रणीतम्	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः 1-3 सूत्राणि	100	6
1	1. मङ्गलश्लोकव्याख्या 2. प्रमाणपदार्थविवेकः 3. प्रथमलक्षणसमासप्रदर्शनम् 4. तत्त्वनिरूपणम् 5. संशयादिपदार्थानां पृथङ्निरूपणे युक्तिप्रदर्शनम् 6. न्यायलक्षणविवेकः	अङ्काः 16	क्रेडिट 1
2	1. अथानुमानविरुद्धमित्यादिवार्तिकाभिप्रायप्रदर्शनम् 2. दृष्टान्तसिद्धान्तादिपदार्थानां पृथगुपदेशत्वनिर्वचनम् 3. अवयवतर्कनिर्णयपदार्थानां फलोपपादनम्	16	1
3	1. वादजल्पवितण्डाफलोपपादनम् 2. न्यायविद्यायाः प्रशस्तिः 3. निःश्रेयसभेदप्रदर्शनम्	16	1
4	1. द्वितीयसूत्रार्थविचारः 2. दुःखभेदप्रदर्शनम् 3. वैराग्यस्वरूपम् 4. शास्त्रप्रवृत्तिः	16	1
5	1. तृतीयसूत्रार्थविचारः 2. प्रत्यक्षशब्दस्य व्युत्पत्त्यर्थः 3. अनुमानस्वरूपम् 4. उपमानस्वरूपम् 5. शब्दस्वरूपम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1. न्यायदर्शनम्, सम्पादकः- अनन्तलालठाकुरः, मिथिलाशोधसंस्थानम्, राणेश्वर, 1967
2. न्यायवार्तिकतात्पर्यटीका, म. मं. राजेश्वरशास्त्रिद्रविडः, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, 1989
3. न्यायदर्शनम्, सम्पा. - ए. एम. तर्कतीर्थः टी. न्यायतर्कतीर्थः, वात्स्यायानभाष्य- वार्तिक- तात्पर्यटीका- विश्वनाथवृत्तिसहितम्, श्रीराममनोहरलालः, देहली, 1985
4. the nyayasutra of goutama by ganganath jha (eng), motilal banarsidas, new delhi, 1984

विश्वनाथवृत्तिसहितम्

Mhe

R

R

R

R

32

C-15 पञ्चदशपत्रम्	ग्रन्थनाम-वैशेषिकसूत्रोपस्कारः, शङ्करमिश्रविरचितः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः चतुर्थाध्यायतः षष्ठाध्यायपर्यन्तो भागः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.नित्यत्वलक्षणप्रदर्शनम् 2.नित्यपरमाणुसाधकहेतुविवेचनम् 3. सर्वानित्यत्वनिराकरणप्रदर्शनम् 4.वायोः प्रत्यक्षत्वाभावोपपादनम् 5. उद्भूतत्वानुद्भूतत्वयोर्निरूपणम् 6.रसस्पर्शगन्धप्रत्यक्षत्वनिरूपणम् 7.गुरुत्वस्य प्रत्यक्षत्वाभावोपपादनम् 8.पृथिव्यादिकार्यद्रव्यप्रकारप्रदर्शनम् 9.इन्द्रियत्वनिरूपणम्	16	1
2	1.शरीरस्य पाञ्चभौतिकत्वनिराकरणम् 2.शरीरभेदनिरूपणम् 3.सर्गादौ परमाणुकर्मोत्पादकत्वविवेचनम् 4.पार्थिवेन्द्रिय-विषयनिरूपणम् 5. हस्तसमवेतकर्मोत्पत्तिनिरूपणम् 6.पतनकारणनिरूपणम् 7. नोदनविशेषप्रयोजकत्वनिरूपणम् 8.प्रयत्नापूर्वकर्मनिरूपणम् 9.तृणादिकर्मनिरूपणम्	16	1
3	1.अदृष्टाधीनकर्मनिरूपणम् 2.संस्कारविनाशोत्तरकाले गुरुत्वप्रयुक्तपतननिरूपणम् 3.अदृष्टकारणजन्यपृथिवीसमवेतकर्मनिरूपणम् 4.जलपतननिरूपणम् 5. स्यन्दनकारणनिरूपणम् 6.सुखाद्युत्पत्तिप्रकारप्रदर्शनम्	16	1
4	1.योगलक्षणम् 2.मोक्षस्वरूपनिरूपणम् 3.अन्धकारस्वरूपनिरूपणम् 4.कर्म-गुणादीनां निष्क्रियत्वप्रदर्शनम् 5.वेदपौरुषेयत्वव्यवस्थापनम् 6. दुष्टब्राह्मणभोजनादिना पुण्योत्पत्तिमतखण्डनप्रदर्शनम् 7.दुष्टस्य लक्षणम् 8. आपद्धर्मनिरूपणम्	16	1
5	1.सफलकर्मणि दृष्टफलजनकत्वाभावत्वे अदृष्टजनकत्वनिरूपणम् 2. अभिषेचनाद्यदृष्टजनकता 3.अधर्मसाधननिरूपणम् 4.शुचिनिरूपणम् 5. अशुचिनिरूपणम् 6.धर्माधर्मप्रयोजननिरूपणम् 7.मोक्षनिरूपणम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अंकाः 05 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या अंकाः 05 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अंकाः 05 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः;) अंकाः 05	20	1

सन्दर्भग्रन्थः

1 वैशेषिकसूत्रोपस्कारः, 'प्रकाशिका' हिन्दीव्याख्या पृं दुण्डिराजशास्त्री, चौखम्बा संस्कृतसंस्थानम्, 2002

विक्रमस्य

The

The

The

The

32

The

20/1/18

C-16	(वैकल्पिकशास्त्रीयविषयः)	पूर्णाङ्कः	क्रेडिट
षोडशपत्रम्	ग्रन्थनाम- न्यायभाष्यम्, आचार्यवात्स्यायनविरचितम्	100	6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- तृतीयचतुर्थाध्यायौ	अङ्काः	क्रेडिट
1	1. इन्द्रियव्यतिरेकात्मप्रकरणम् 2. शरीरव्यतिरेकात्मप्रकरणम् 3. चक्षुरद्वैतप्रकरणम् 4. मनोव्यतिरेकप्रकरणम् 5. नित्यताप्रकरणम् 6. शरीरपरीक्षाप्रकरणम् 7. इन्द्रिय (भौतिकत्व) परीक्षाप्रकरणम् 8. इन्द्रियनानात्वप्रकरणम् 9. अर्थपरीक्षाप्रकरणम्	16	1
2	1. बुद्धनित्यताप्रकरणम् 2. औपोद्घातिक क्षणभङ्गप्रकरणम् 3. बुद्धरात्मगुणत्वप्रकरणम् 4. बुद्धरूपत्रापवर्गित्वप्रकरणम् 5. बुद्धःशरीरव्यतिरेकप्रकरणम् 6. मनःपरीक्षाप्रकरणम् 7. प्रासङ्गिकमदृष्टनिष्पाद्यत्वप्रकरणम्	16	1
3	1. प्रवृत्तिदोषसामान्यपरीक्षाप्रकरणम् 2. त्रैराश्यप्रकरणम् 3. प्रेत्यभावपरीक्षाप्रकरणम् 4. शून्यतोपादानप्रकरणम् 5. ईश्वरोपादानताप्रकरणम् 6. आकस्मिकत्वप्रकरणम् 7. सर्वानित्यत्वनिराकरणम् 8. सर्वनित्यत्वनिराकरणप्रकरणम्	16	1
4	1. सर्वपृथक्त्वनिराकरणम् 2. सर्वशून्यत्वनिराकरणप्रकरणम् 3. संख्यैकान्तवादप्रकरणम् 4. फलपरीक्षाप्रकरणम् 5. दुःखपरीक्षाप्रकरणम् 6. अपवर्गपरीक्षाप्रकरणम्	16	1
5	1. तत्त्वज्ञानोत्पत्तिप्रकरणम् 2. प्रासङ्गिकमवयवावयविप्रकरणम् 3. औपोद्घातिक निरवयवप्रकरणम् 4. प्रासङ्गिकं बाह्यार्थभङ्गनिराकरणप्रकरणम् 5. तत्त्वज्ञानविवृद्धिप्रकरणम् 6. तत्त्वज्ञानपरिपालनप्रकरणम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

संदर्भग्रन्थः

1. न्यायभाष्यम् (प्रसन्नपदा), पं. सुदर्शनाचार्यकृता सम्पा. स्वामीद्वारिकादासशास्त्री, सुधीप्रकाशनम्, वाराणसी, 1986
2. न्यायदर्शनम्, पं. तुण्डिराजशास्त्री (प्रकाशिका हिन्दी टीका) सम्पा. प्रो. श्रीनारायणमिश्रः चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी, 1990
3. naya sutra of gotama, translated by m. m. s. c. vidya bhushana, motilal banarasi das, new delhi, 1988
4. न्यायदर्शनम्, विश्वनाथभट्टाचार्यकृता विश्वनाथवृत्तिः, चौखम्बासंस्कृतप्रतिष्ठानम्, 1986
5. न्यायदर्शनम्, आचार्यशान्तिग्रामशास्त्री हिन्दीव्याख्याकारः, दार्शनिकानुसंधान केन्द्रम्, ऊना, हिमाचलः, 1990
6. न्यायसूत्रविवरणम्, गम्भीरवंशजस्य प्राच्यविद्यासंशोधनालयः, मैसूर, 1992

विश्वनाथभट्टाचार्यकृता

Ahe

C-16 षोडशपत्रम्	(वैकल्पिकचयनितशास्त्रीयविषयः) ग्रन्थनाम- न्यायवैशेषिकशास्त्रतत्त्वविचारः	पूर्णाङ्काः	क्रेडिट
ईकाई	पाठ्यविषयाः न्यायवैशेषिकशास्त्रतत्त्वविचारः	100	6
1	1. अनुमितिः 2. परामर्शः 3. पूर्वपक्षव्याप्तिः 4. सिद्धान्तव्याप्तिः 5. पक्षता	अङ्काः	क्रेडिट
2	1. हेत्वाभासस्वरूपम् 2. हेत्वाभासभेदाः 3. उपमानम्	16	1
3	1. शब्दप्रमाणस्वरूपम् 2. शक्तिग्राहकाः 3. जातिशक्तिवादखण्डनम्	16	1
4	1. पदभेदाः 2. लक्षणा 3. समासवृत्तिः 4. शाब्दबोधकारणानि	16	1
5	1. स्मृतिनिरूपणम् 2. मनोनिरूपणम् 3. गुणनिरूपणम्-गुणत्वजातिसिद्धिप्रकारः 4. गुणसाधर्म्यम् 5. मूर्तामूर्तगुणाः 6. असमवायिकारणगुणनिरूपणम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकाः, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सहायकग्रन्थाः-

- 1 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथपञ्चाननभट्टाचार्यः, अनु. पं. गजाननशास्त्री, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1980
- 2 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथः, सम्पा. श्रीकृष्णवल्लभाचार्यः, (किरणावलीटीका) चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी
- 3 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1973
- 4 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, अनु. बदरीनाथशुक्लः, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी, 1976
- 5 तर्कभाषा - डा. एस. आर. अय्यरः, (आंग्लभाषा), चौखम्भा ओरियण्टल, वाराणसी, 1979
- 6 तर्कसंग्रहः 'दीपिकासहितः'- अन्नम्भट्टः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, 1971
- 7 तर्कसंग्रहः 'न्यायबोधिनी'-गोवर्धनाचार्यः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1974

8. ५८ ① ३ ३३३३

9. " " "

विश्वनाथपञ्चानन

✓

✓

✓

चतुर्थसत्रम्

C-17 सप्तदशपत्रम्	ग्रन्थनाम- द्रव्यकिरणावली, उदयनाचार्यविरचिता	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- पदार्थसाधर्म्यप्रकरणादारभ्य पृथिवीनिरूपणात्ता	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.पदार्थसाधर्म्यविचारः 2.द्रव्यसाधर्म्यविचारः 3.द्रव्यादीनां त्रयाणां साधर्म्यम् 4. कारणत्वसाधर्म्यप्रदर्शनम् 5.द्रव्याश्रितत्वसाधर्म्यनिरूपणम् 6.द्रव्यादीनां चतुर्णां साधर्म्यम् 7. नवद्रव्याणां साधर्म्यनिरूपणम्	16	1
2	1.जातिबाधकः 2.अनाश्रितत्वपरिष्कारः 3.क्षितिजलतेजोवायुमनसां साधर्म्यनिरूपणम् 4. आकाशकालदिगात्मनां साधर्म्यम् 5.क्षित्यादिपञ्चानां साधर्म्यम् 6.इन्द्रियप्रकृतित्वविचारः	16	1
3	1.क्षित्यादिचतुर्णां साधर्म्यम् 2.त्रयाणां साधर्म्यम् 3.क्षितिजल-आत्मनां साधर्म्यम् 4. आकाशात्मनां साधर्म्यम् 5.वाय्वादीनां साधर्म्यम्	16	1
4	1.पृथिवीस्वरूपनिरूपणम् 2.पृथिवीत्वजातिसिद्धिप्रकारः 3.पृथिवीभेदनिरूपणम्	16	1
5	1.योनिजादिशरीरनिरूपणम् 2.पार्थिवेन्द्रियनिरूपणम् 3.पार्थिवविषयनिरूपणम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1 द्रव्यकिरणावली, म.म. शिवचन्द्रसार्वभौमकृता संस्कृतव्याख्या, एशियाटिकसोसायटी, कोलकाता, 1989

2 द्रव्यकिरणावली, सुम्पादको हिन्दीभाषानुवादकरच पं. गौरीनाथशास्त्री, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, 1980

विश्वनाथ

Ake

R

R

R

R

R

32

C-18 अष्टादशपत्रम्	ग्रन्थनाम-वैशेषिकसूत्रोपस्कारः, साङ्करमिश्रविरचितः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- सप्तमाध्यायतः दशमाध्यायपर्यन्तो भागः	अङ्काः 16	क्रेडिट 1
1	1.गुणलक्षणनिरूपणम् 2.रूपादिगुणानामनित्यत्वम् 3.रूपत्वजातिव्यवस्थापनम् 4. गुणगुण्यभेदखण्डनम् 5.चित्ररसादिखण्डनम् 6.रसनिरूपणम् 7.गन्धनिरूपणम् 8.स्पर्शनिरूपणम् 9.अणुत्व-ह्रस्वत्वनिरूपणम् 10.नित्यगतपरिमाणस्य नित्यत्वविचारः 11.परमाणुपरिमाणस्य पारिभाषिकीसंज्ञाप्रतिपादनम् 12.आकाशात्मनोः परिमाणनिरूपणम् 13.मनसोऽणुत्वनिरूपणम् 14. दिशः परममहत्त्वनिरूपणम्	16	1
2	1.एकत्वादिसंख्यानां रूपादिभिन्नत्वप्रतिपादनम् 2.पृथक्त्वस्य गुणान्तरत्वप्रतिपादनम् 3. कार्यकारणतादात्म्यखण्डनप्रकारप्रदर्शनम् 4.द्वित्वोत्पादविनाशाप्रक्रिया 5.संयोगनिरूपणम् 6. विभागनाशनिरूपणम् 7.ईश्वरसङ्केतप्रयुक्तशब्देभ्योऽर्थबोधोपपादनम् 8.सङ्केतग्राहकविवरणम् 9. वाक्यार्थनिरूपणम् 10.समवायनिरूपणम् 11.समवायस्य एकत्वप्रतिपादनम् 12. समवायनानात्वखण्डनम् 13.समवायप्रत्यक्षत्वखण्डनम् 14.बुद्ध्यादिविषयेषु सांबन्धमतं तत्खण्डनञ्च 15.आत्म-मनसादीनाम् अप्रत्यक्षत्वप्रतिपादनम्	16	1
3	1.सविकल्पस्य प्रामाण्ये बौद्धमतं तत्खण्डनञ्च 2.निर्विकल्पसाधकानुमानप्रकारप्रदर्शनम् 3. गुणकर्मप्रत्यक्षप्रयोजकनिरूपणम् 4.सामान्यविशेषप्रत्यक्षप्रयोजकनिरूपणम् 5.'अयम्'इत्यादिज्ञाने बुद्धिविशेषापेक्षत्वव्यवस्थापनम् 6.'अर्थ'शब्दस्य पारिभाषिकार्थप्रदर्शनम् 7.द्रव्ये पञ्चात्मकत्वाभावनिरूपणम् 8.गन्धज्ञाने पृथिवीप्रकृतित्वनिरूपणम् 9.रसादिज्ञाने जलादिप्रकृतित्वनिरूपणम्	16	1
4	1.असत्कार्यवादनिरूपणम् 2.ध्वंसात्मकाभावनिरूपणम् 3.अन्योन्याभावसाधनप्रकारप्रदर्शनम् 4. अत्यन्ताभावनिरूपणम् 5.ध्वंसप्रत्यक्षसामग्रीनिरूपणम् 6.प्रागभावे ध्वंसप्रत्यक्षत्वातिदेशप्रदर्शनम् 7.अन्योन्याभावप्रत्यक्षत्वोपपादनम् 8.अत्यन्ताभावप्रत्यक्षत्वोपपादनम् 9.युक्तयोगिप्रत्यक्षनिरूपणम् 10.वियुक्तयोगिप्रत्यक्षनिरूपणम् 11.आत्मगुणप्रत्यक्षनिरूपणम्	16	1
5	1.लौकिकज्ञाननिरूपणम् 2.पक्षनिरूपणम् 3.स्वार्थानुमान-परार्थानुमाननिरूपणम् 4. पञ्चावयवनिरूपणम् 5.शब्दप्रमाणस्य अनुमानान्तर्भावप्रकारप्रदर्शनम् 6.स्मृतिनिरूपणम् 7. स्वप्ननिरूपणम् 8.अविद्याकरणनिरूपणम् 9.अपिद्यालक्षणप्रतिपादनम् 10. विद्यालक्षणप्रतिपादनम् 11.सुखदुःखयोः परस्परभावात्मकत्वनिराकरणम् 12.सुखदुःखयोः ज्ञानाभिन्नतमत्वखण्डनम् 13.शरीर-शरीरावयवयोः परस्परभेदोपपादनम् 14.द्रव्ये समवायिकारणत्वनिर्धारणम् 15.कर्मणि असमवायिकारणत्वोपपादनम् 16. निमित्तकारणनिरूपणम् 17.वेदप्रामाण्यनिरूपणम्	16	1
6	1.अन्तरिकपरीक्षणम् / प्रेदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

1 वैशेषिकसूत्रोपस्कारः, 'प्रकाशिका' हिन्दीव्याख्या पृ दुण्डिराजशास्त्री, चौखम्बा संस्कृतसंस्थानम्, 2002

विश्वस्य

Alu

Alu

Handwritten signature

Handwritten signature

202

Handwritten mark

C-19 एकोनविंशतिपत्रम्	ग्रन्थनाम-न्यायवार्तिकम्, श्रीभारद्वाजोद्घोतकरप्रणीतम्	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- 4-7 सूत्राणि	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.प्रत्यक्षलक्षणम् 2.सन्निकर्षः 3.प्रत्यक्षसूत्रे विशेषणपदानां प्रयोजनोपपादनम् 4. तन्त्रयुक्तिप्रदर्शनम् 5.प्रत्यक्षविषये बौद्धमतखण्डनम्	16	1
2	1.अनुमानप्रतिपादकसूत्रार्थविचारः 2.अनुमानार्थविवेचनम् 3. अन्वयव्यतिरेक्यादित्रिविधानुमानप्रदर्शनम्	16	1
3	1.पूर्ववदनुमानम् 2.शेषवदनुमानम्	16	1
4	1.सामान्यतोऽदृष्टानुमानम् 2.उपमानप्रतिपादकसूत्रार्थविचारः	16	1
5	1.शब्दस्वरूपप्रतिपादकसूत्रार्थविचारः 2.शब्दभेदप्रदर्शनम्	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

- 1 न्यायदर्शनम्, सम्पादकः- अनन्लालठाकुरः, मिथिलाशोधसंस्थानम्, दरभंगा 1967
- 2 न्यायवार्तिकतात्पर्यटीका, म. म. राजेश्वरशास्त्रिब्रविडः, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, 1989
- 3 न्यायदर्शनम्, सम्पा. ए. एम. तर्कतीर्थः टी. न्यायतर्कतीर्थः, वात्स्यायानभाष्य- वार्तिक- तात्पर्यटीका- विश्वनाथवृत्तिसहितम्, मुगीराममनोहरलालः, देहली, 1985
- 4 the nyayasutra of gautama by ganganath jha (eng), motilal banarsidas, new delhi, 1984

विष्णु प्रहाराज

Alu

32

32

32

32

32

32

C-20 विंशतिपत्रम्	ग्रन्थनाम-प्राचीनन्यायवैशेषिकेतिहासः, भारतीयदर्शनस्येतिहासः, पार्शचात्यतर्कशास्त्रपरिचयः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः- प्राचीनन्यायवैशेषिकेतिहासो निबन्धश्च (40), भारतीयदर्शनस्येतिहासः(20), पार्शचात्यतर्कशास्त्रपरिचयश्च (20)	अङ्काः	क्रेडिट
1	1.प्राचीनन्यायस्योत्पत्तिः विकासश्च 2.वैशेषिकदर्शनस्योत्पत्तिः विकासश्च 3. प्राचीनन्यायस्याचार्यपरम्परा 4.वैशेषिकदर्शनाचार्यपरम्परा 5.प्राचीनन्यायवैशेषिकस्यैतिहासः वैशिष्ट्यञ्च 6.प्राचीनन्यायवैशेषिकशास्त्रीयसिद्धान्ताः 7.प्राचीनन्यायवैशेषिकशास्त्रीयनिबन्धाः	16	1
2	1.चार्वाक-बौद्ध-जैनदर्शनस्य सामान्यपरिचयः सिद्धान्तश्च 2.सांख्यायोगदर्शनस्य परिचयः सिद्धान्तश्च	16	1
3	1.पूर्वोत्तरमीमांसादर्शनस्य परिचयः सिद्धान्तश्च 2.नव्यन्यायदर्शनस्य अरविन्ददिदर्शनस्य च परिचयः सिद्धान्तश्च	16	1
4	1.तर्कशास्त्रस्य स्वरूपम् 2.विचारो भाषा च 3.द्विविधमनुमानम् 4.पञ्चावयवाः 5.प्रत्ययो विचारश्च 6. विचारस्य रूपं विषयश्च 7.रूपात्मकं सत्यं विषयात्मकं च सत्यम्	16	1
5	1.द्विविधं तर्कशास्त्रम् 2.पदं वाक्यं च 3.वाक्यं संवाक्यं विधानं च 4.वैधता सत्यता च 5.तर्कशास्त्रं सत्यं च 6.सङ्केतिकं तर्कशास्त्रम् 7.अनुमाननियमः	16	1
6	1.आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2.शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3.शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4.उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थाः

- 1 शैथिलिकारोपज्ञविद्याणामालोचनम्, डा. श्रीरामपाण्डेयकृतम्, सम्पूर्णानन्दसंस्कृतविश्वविद्यालयः, वाराणसी, 1983
- 2 नैदिकदर्शनविमर्शः, डा. महानन्दशा, अभिषेकप्रकाशनम्, नवदेहली, 2006
- 3 भारतीय न्यायशास्त्र, चक्रधरविजल्वानः, उत्तरप्रदेशहिन्दीसंस्थानम्, लखनऊ, 1998
- 4 भारतीय दर्शन, आचार्यः बलदेव उपाध्यायः, शारदमन्दिरप्रकाशनम्, वाराणसी, -1991
- 5 सान्केतिकं तर्कशास्त्रम् कलकत्ता प्रकाशन चण्डिगड वि. सं.-2055
- 5 पार्शचात्य दर्शन का इतिहास खण्ड- 2, प्रो. दयाकृष्णः (सम्पा.) राजस्थानम् हिन्दीग्रन्थ अकादमी, जयपुरम्, 1984
- 6 a history of indian logic by m.m.s.c. bidya bhushana, motilal banarsi das, 1988
- 7 indian philosophy by dr. radha Krishnan, London, new york, 1966
- 8 nyaya theory of knowledge by r.n. chaterjee, calcutta university, 1965
- 9 नव्यन्याया के पारिभाषिक पदार्थ, डा. बलिरामशुक्लः, परमशं प्रकाशनम्, पुणे, 1919- 1920
- 10 वैशेषिक पदार्थ व्यवस्था का पद्धति मूलक विमर्श, विश्वम्भर पाहि, राजस्थानम्, विश्वविद्यालयः, 2000
- 11 षड्दर्शन रहस्य, पं. रंगनाथ पाठक, विहारराष्ट्रभाषापरिषद्, पाटलिपुत्रम्, 1989
- 12 a history of indian philosophy vol- 1 v by s.n. dasgupta, Cambridge univ. press, new delhi
- 13 भारतीय दर्शन, u. Mishra (hindi), lucknow, 1957
- 14 History of indian epistemology by jwala prasad, munshiram manoharlal, delhi, 1958
- 15 supernormal perception in indian by nikhansa dash, cass univ. of pune, 2000
- 16 the nyaya theory of knowledge by s.c. chatterji, Calcutta, 1939
- 17 introduction of logic by copi, irving m. prenice - hall of indian pvt. Ltd. New delhi 1995
- 18 symbolic logic by copi, irving m. prenice - hall of indian pvt. Ltd. New delhi 1996
- 19 the basic work of arisotle by mckeeon, Richard, random house, new york, 1941

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Large handwritten signature)

(Handwritten signature)

C-21 एकविंशतिपत्रम्	(वैकल्पिकशास्त्रीयविषयः) ग्रन्थनाम- न्यायभाष्यम्, आचार्यवात्स्यायनविरचितम्	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
ईकाई	पाठ्यविषयाः पञ्चमोऽध्यायः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1. सत्यतिपक्षदेशनाभासप्रकरणम् 2. साध्यदृष्टान्तधर्मविकल्पप्रभवोत्कर्षसमादिजातिषट्कप्रकरणम् 3. प्राप्त्यप्राप्तियुगनद्धवाहिविकल्पोपक्रमजातिद्वयप्रकरणम् 4. युगनद्धवाहिप्रसङ्गप्रतिदृष्टान्तसमजाति- द्वयप्रकरणम् 5. अनुत्पत्तिसमप्रकरणम् 6. संशयसमप्रकरणम् 7. प्रकरणसमप्रकरणम् 8. हेतुसमप्रकरणम्	16	1
2	1. अर्थापत्तिसमप्रकरणम् 2. अविशेषसमप्रकरणम् 3. उपपत्तिसमप्रकरणम् 4. उपलब्धिसमप्रकरणम् 5. अनुपलब्धिसमप्रकरणम्	16	1
3	1. अनित्यसमप्रकरणम् 2. नित्यसमप्रकरणम् 3. कार्यसमप्रकरणम् 4. षट्पक्षीरूपकथाभासप्रकरणम्	16	1
4	1. प्रतिज्ञाहेत्वन्वतराश्रितनिग्रहस्थानपञ्चक- विशेषलक्षणप्रकरणम् 2. प्रकृतोपयोगिवाक्यार्थप्रतिपत्ति- फलशून्यनिग्रहस्थानचतुष्कप्रकरणम् 3. स्वसिद्धान्तानुरूपप्रयोगाभासनिग्रहस्थानत्रिकप्रकरणम् पुनरुक्त- निग्रहस्थानप्रकरणम्	16	1
5	1. उत्तरविरोधिनिग्रहस्थानचतुष्कप्रकरणम् 2. दोषनिरूप्यमतनुज्ञादिनिग्रह- स्थानत्रिकप्रकरणम् 3. कथकान्योक्तिनिरूप्यनिग्रहस्थानद्वयप्रकरणम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01 अंकाः, 76%-80%=02 अंकाः, 81%-85%=03 अंकाः, 86%-90%=04 अंकाः, 91%तः अधिकम्=05 अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सन्दर्भग्रन्थः

- 1 न्यायभाष्यम् (प्रसन्नपदा), पं. सुदर्शनाचार्यकृता सम्पा. स्वामीद्वारिकादासशास्त्री, सुधीप्रकाशनम्, वाराणसी, 1986
- 2 न्यायदर्शनम्, पं. तुण्डिराजशास्त्री (प्रकाशिका हिन्दी टीका) सम्पा. प्रो. श्रीनारायणमिश्रः चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी, 1990
- 3 naya sutra of gotama, translated by m. m. s. c. vidya bhushana, motilal banarasi das, new delhi, 1988
- 4 न्यायदर्शनम्, त्रिशक्नाथभट्टाचार्यकृता विरचनाध्वृत्तिः, चौखम्बासंस्कृतप्रतिष्ठानम्, 1986
- 5 न्यायदर्शनम्, आचार्यशालिग्रामशास्त्री हिन्दीव्याख्याकारः, दार्शनिकानुसंधान केन्द्रम्, ऊना, हिमाचलः, 1990
- 6 न्यायसूत्रविवरणम्, गम्भीरवंशजस्य प्राच्यविद्यासंशोधनालयः, मैसूर, 1992

विश्वनाथ

Handwritten signature and initials.

Handwritten signature and date: 28/3/18

Handwritten signature.

Handwritten signature.

Handwritten number: 32

C-21 एकविंशतिपत्रम्	(वैकल्पिकचयनितशास्त्रीयविषयः) न्यायवैशेषिकशास्त्रतत्त्वविचारः	पूर्णाङ्काः 100	क्रेडिट 6
इकाई	पाठ्यविषयाः- न्यायशास्त्रतत्त्वविचारः	अङ्काः	क्रेडिट
1	1. निमित्तकारणगुणनिरूपणम् 2. रूपनिरूपणम् 3. रस-गन्ध-स्पर्शनरूपणम् 4. पाकजप्रक्रिया 5. क्षणप्रक्रिया	16	1
2	1. संख्या-पृथक्त्व-संयोग-विभागगुणनिरूपणम् 2. परत्वापरत्वनिरूपणम् 3. प्रमाणानिरूपणम्	16	1
3	1. प्रामाण्यवादः 2. व्याप्तिग्रहोपायः 3. उपाधिनिरूपणम् 4. शब्दस्य प्रमाणान्तरत्वव्यवस्थापनम्	16	1
4	1. अनुमानत्रैविध्यम् 2. अर्थापत्त्यादेः प्रमाणान्तरत्वनिराकरणम् 3. सुख-दुःख-चिकीर्षा-द्वेष-प्रयत्नगुणनिरूपणम्	16	1
5	1. गुरुमतखण्डनप्रकारः 2. विध्यर्थविचारः 3. नञर्थविचारः 4. गुरुत्व-द्रवत्व-स्नेह-वेग-भावना-धर्म-अधर्म-शब्दगुणनिरूपणम्	16	1
6	1. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् 2. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्या 3. शिक्षणस्रोतसामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च 4. उपस्थितिः (75%=01अंकाः, 76%-80%=02अंकौ, 81%-85%=03अंकाः, 86%-90%=04अंकाः, 91%तः अधिकम्=05अंकाः.)	अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05 अंकाः 05	20 1

सहायकग्रन्थाः-

- 1 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथपञ्चाननभट्टाचार्यः, अनु. पं. गजाननशास्त्री, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1980
- 2 न्यायसिद्धान्तमुक्तावली-विश्वनाथः, सम्पा. श्रीकृष्णवल्लभाचार्यः, (किरणावलीटीका) चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी
- 3 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1973
- 4 तर्कभाषा - केशवमिश्रः, अनु. बदरीनाथशुक्लः, मोतीलाल बनारसीदास, वाराणसी, 1976
- 5 तर्कभाषा - डा. एस. आर. अय्यरः, (आंग्लभाषा), चौखम्भा ओरियण्टल, वाराणसी, 1979
- 6 तर्कसंग्रहः 'दीपिकासहितः'- अन्नभट्टः, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, 1971
- 7 तर्कसंग्रहः 'न्यायबोधिनी'- गौर्वर्धनाचार्यः, चौखम्भा संस्कृत संस्थानम्, वाराणसी, 1974

8. 56 (1) के 3/3/52
9.

आचार्यद्वितीयवर्षः (नव्यन्यायः) पूर्णाङ्कः - 100
चतुर्थसत्रम्: द्वाविंशतिपत्रम्
संगणकविज्ञानम्

10/11/2023

Handwritten signature

32

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature